

писали українською мовою / Р. Ф. Кирчів, М. П. Гнатюк. – Київ: «Радянський письменник», 1971. – 304 с. 3. *Тоцька Н. І.* Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія / Н. І. Тоцька. – Київ: «Вища школа», 1981. – 183 с. 4. *Bracki A.* Obecność i rola języka ukraińskiego w poezji T. Padurra / A. Bracki // «Ukraińska szkoła» poetów polskich / Red. U. Makowska. – Warszawa: Wyd. UW, 2012. – S. 331–347. 5. *Ingot M.* Bard literackiej mody (O poetyckiej karierze Tymka Padurra) / M. Ingot // Przegląd Humanistyczny. – 1984. – Nr 2. – S. 34–48. 6. *Padurra T.* Ukrainky z nutoju / T. Padurra. – Warszawa: Drukarnia Gustawa L. Glücksberga, 1844. – 180 s. 7. *Przyborowski W.* Tomasz Padurra / W. Przyborowski // Biblioteka Warszawska. – 1872. – T. IV. – S. 410–423. 8. *Wild K.* O życiu i pismach Tomasza Padurra // K. Wild. Pyśma Tymka Padurra. Wydanie posmertne z awtohafiw / K. Wild. – Lwów: 1874. – S. I–LXVI. 9. *Zaleski B.* Bohdana Zaleskiego dzieła wszystkie. T. I / B. Zaleski. – Kraków: 1891. – 600 s. 10. *Żachowski R.* Tomasz Padurra / R. Żachowski // Biuletyn Polsko-Ukraiński. – 1934. – Nr 28 (34). – S. 2–3.

Бурбело В.Б., д. філол. наук, проф.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОМУНІКАТИВНІ І ДИСКУРСИВНІ ПОСТАСІ МОВЦЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Статтю присвячено проблемі визначення основних функціонально-рольових і соціодискурсивних характеристик мовця у загальному плані, а також їх втілення у французькій лінгвокультурі.

Ключові слова: комунікація, дискурс, референція, мовець, спільнота, французька лінгвокультура.

Статья посвящена проблеме определения основных функционально-ролевых и социодискурсивных характеристик говорящего в общем плане, а также их воплощения во французской лингвокультуре.

Ключевые слова: коммуникация, дискурс, референция, говорящий, сообщество, французская лингвокультура.

This article is devoted to the problem of identifying the key roles, functional, social and discursive characteristics of the speaker in general, as well as their implementation in French language culture.

Key words: communication, discourse, reference, speaker, community, French language culture.

Проблеми, пов'язані з визначенням соціокомунікативного, дискурсивного, актантно-функціонального статусу мовця, посідають одне із провідних місць в сучасних мовознавчих та інтердисциплінарних дослідженнях. Вони залишаються надзвичайно актуальними у французькій лінгвістичній традиції, яка, з одного боку активно вбирає та переосмислює світовий мовознавчий досвід, а з іншого – нерідко виступає у ролі першовідкривача нових теорій та підходів у вирішенні цих питань. Серед французьких та франкомовних дослідників, внесок яких у розв'язання питань, які відносяться до окреслення функцій суб'єкта мовленнєвої діяльності, аналізу їх складної структури в комунікативній інтеракції та дискурсивному просторі, є надзвичайно вагомим, слід віднести Ш. Баллі, Е. Бенвеніста, М. Фуко, М. Пеше, Р. Барта, Ц. Тодорова, Ю. Крістеву, А.-Ж. Греймаса, О. Дюкро, А. Рабателю, П. Рікера, Д. Менгено, П. Шародо, Ф. Растьє, Ж.-К. Бекко, К. Кербра-Орекіоні та багатьох інших.

Свідченням цього наукового інтересу та розмаїття підходів до вивчення проблем, пов'язаних із суб'єктом мовлення у двох його основних амбівалентних [Kerbrat-Orecchioni 1998, 25–29], комунікативно взаємообернених іпостасях відправника й отримувача повідомлення, є поява численних термінів на його позначення. Так, поряд із традиційним *sujet parlant* уводяться: *locuteur*, *énonciateur*, *co-énonciateur*, *sujet communicant*, *sujet interprétant*, *sujet énonçant*, *l'être du monde*, *l'être de la parole*, *allocutaire*, *interlocuteur*, *Moi et l'Autre*, *émetteur / récepteur*, *destinateur / destinataire*, *auteur*, *narrateur / narrataire*, *acteur*, *partenaire*, *protagoniste*, *actant*, *public*, *auditoire* та ін. Виокремлюються різні види колективного мовця – *locuteur collectif*, такі як *communauté discursive*, *communauté langagière*, *communauté translangagière*. З поширенням функціонально-комунікативного підходу та застосуванням театральної метафори Е. Гофмана ці мовленнєві іпостасі розглядаються через призму *rôle*, *face*, *fonction*, у структурному та комунікативному ракурсі виділяються його *compétences*, *savoir faire* і т.п., наратологія і французький літературний структуралізм, розвиваючи ідеї В. Проппа та російського формалізму, детально аналізують актантні й наративні функції автора та їх різновиди як *point de vue*, *attitude*, тощо.

Інтерес французьких дослідників до проблематики мовця зумовлено передусім загальними комунікативно спрямованими тенденціями розвитку сучасного мовознавчого пошуку, постмодерним філософським

переосмисленням сутності та ролі людини в сучасному світі, де провідна роль також належить французьким мислителям – Ж. Дерріда, Ж. Ф. Ліотару, М. Фуко. Водночас сам цей інтерес виникає на багатому цивілізаційному підґрунті французької лінгвокультури, у складному переплетенні процесів становлення і розвитку дискурсивних формацій у суспільних практиках французького суспільства та різних видів рефлексії цих процесів і явищ – від наївно-побутової до наукової і художньої.

У такій перспективі хочемо насамперед зосередити увагу на взаємодії універсального та етноспецифічного у розумінні та інтерпретації сутнісних характеристик та функцій мовця. Ця проблема надто складна, щоб отримати однозначне й остаточне рішення, проте можливим є окреслення певних тенденцій у становленні та осмисленні ролей і функцій мовця як в загальному плані, так і в етно-, мовно- і культурно зумовленому середовищі, беручи при цьому до уваги відповідні мовні ресурси та дискурсивно-комунікативні вектори їх реалізації.

У цій площині вищезазначені функціонально-рольові аспекти можна розглядати як універсальні, властиві суб'єкту мовлення незалежно від мови висловлення, етнокультурної належності. Універсальність функціонально-рольових іпостасей мовця можна представити як протоінстанцію, яка у згорнутому вигляді представляє ядро потенційних можливостей його позиціонування, розгортання, реалізація яких відбувається в залежності від суспільного запиту і відповідних комунікативних потреб спільноти (мовної, трансмовної, дискурсивної тощо) [Бурбело 2011]. А історично та національно зумовлена специфіка комунікативного середовища, особливості мовного вираження накладають свій відбиток на функціональні, смислові, оцінні аспекти їх реалізації [Бурбело 2000; Бурбело 2001]. При цьому слід, звичайно, брати до уваги, взаємовпливи, процеси інтеграції, інтернаціоналізації, глобалізації і т.п., які накладають свій відбиток, у тому числі, і на посилення уніфікаційних тенденції у формуванні функціонально-рольових іпостасей мовця.

У французькій лінгвокультурі спостерігаємо складні й цікаві процеси суспільної валоризації тих чи інших функцій мовця та їх осмислення у різних формах рефлексії. У цих процесах важливу роль відіграють усталені суспільні моделі і стереотипи, відображені в системі соціальних репрезентацій і цінностей, нормативно-регульовальних принципах та зафіксовані у мовнокультурній картині світу. Саме вони визначають основні осередки позиціонування мовця

– референційно-семіотичні, комунікативні, соціодискурсивні – та їх конфігурації у різних суспільних практиках, мовленнєвих жанрах і типах дискурсів. При цьому визначальними чинниками стають легітимність акту мовлення, відповідальність і доступ до соціодискурсивного ресурсу, як на цьому наголошували М. Фуко, [Фуко 1996, 69, 74, 202–203], П. Шародо [Charaudeau P. 2002, 339–340] та ін.

Позиціонування мовця як осередку референції виявляється передусім в його базовому, універсальному статусі *l'être du monde* (термін О. Дюкро), що виражається в ролях комунікатора – свідка, спостерігача, експерієнцера певної події, який, незалежно від свого суспільного статусу, набуває права семіотизувати її та повідомити адресату (індивідуальному чи колективному). Таким чином, ці ролі уможливають вихід за межі суспільно обумовленого статусу і доступ до суспільно значущого дискурсу. У періоди суворого ієрархічно-статусного обмеження доступу до дискурсу, як от у середні віки, роль свідка або її опосередковані варіанти, наприклад, опитування свідків, збір інформації з першоджерел, стає аргументом для легітимації професійного права на слово жонглерів, авторів різного роду повчальних та розважальних жанрів, найчастіше синкретичних за своєю сутністю, запорукою достовірності вимовленого слова. Гернес де Пон-Сент-Максанс, автор «Життя святого Фоми Бекета», зазначає у пролозі до твору, що чотири роки збирав та обробляв дані про свого персонажа, опитував свідків подій і тих, хто добре знав архієпископа Кентерберійського, чим забезпечив достовірність, правдивість викладеної інформації:

*Si volez esculter la vie al saint martyr,
Ci la purez par mei plenierement oir;
N'i voil rien trespasser, ne rien n'i voil mentir.
Quatre anz i ai pres mis al feire e al furnir;
D'oster e de remettre poi la peine souffrir.
Primes traitai d'oeie, e suvent i menti.
A Cantorbire alai, la verité oi;
Des amis saint Thomas la verité cuilli,
E de ces ki l'aveient des enfance servi.
D'oster e de remettre le travail ensuffri .
Mes cel premier romanz m'unt escrivein emblé,
Anceis que je l'ousse parfet e amendé
E l'amer e le dulz adulci e tempré;
E la u j'oi trop mis, ne l'oi encore osté,*

Ne le plus ne le mains n'érés ne ajusté

[Guernes de Pont-Sainte-Maxence 1962, 22–23].

Таким чином значущість референта – події, її героїв – обумовлює всезагальну, соціально не стратифіковану значущість і право висловлення того, хто спостерігав цю подію або переживав її. У становленні і розвитку цих іпостасей мовця відбувається складна гра валоризації об'єктивності викладу, тяжіння до відтворення упізнаваних ментальних схем і когнітивних моделей розбудови інформаційного ланцюжка *Що? – Де? – Коли?*, з одного боку, і виражально-оцінної суб'єктивності, обмеженості сприйняття та семіотизації фрагменту дійсності, з іншого. У такий спосіб мовець постійно перебуває у полі тяжіння двох стратегічних полюсів – інформування й оцінювання.

Звичайно найчастіше йдеться про опосередкування ролі свідка шляхом посилання на свідка реального чи уявного, наприклад: *Et si dient cil qui les voient sovent, que olifans, quant il chiet, ne puet relever sus por tout son pooir, car il n'a es genouz nule jointure...* [Jeux 1941, 815], або відтворення мовленнєво-дискурсивного ракурсу спостереження-коментаря, як це найчастіше відбувається в епічних піснях [Бурбело 1986; Burbelo 2008]. Імітація ролі свідка стає важливим етапом формування дискурсивної ролі наратора та становлення власне художнього дискурсу, який моделює свій уявний світ референції. При цьому на етапі цього становлення відбувається балансування між цими двома іпостасями, їх художнє обігрування, навіть залучення слухача чи читача до ролі свідка, як це робить, наприклад, Кретьєн де Труа:

Veés or commant chil se prueve!

Veés com se tient en ranc!

Veés com emporte de sanc

Sa lanche et s'espee nue!

Veés comment il les remue!

Veés comment il les entasse,

Com il lor vient, com il les passe,

Com il guenchist, com il trestourne!

[Chrétien de Troyes 1994, 816–817].

Розвиток функції наратора веде до феномена, який Р. Барт охарактеризував як «прозорість», «нульовий рівень письма», де мовець зникає, розчиняється в тексті, де зникають його

авторереферентні сліди, у той час як об'єктивований світ-референт виходить на перший план.

Цей процес тісно пов'язано з розвитком іншої іпостасі мовця, яка інакше валоризує універсальний статус *l'être du monde*, прив'язуючи його до суспільного. Йдеться про роль знавця, експерта в певній галузі, якому надано право на знання і доступ до нього, а також право на тлумачення отриманої інформації. Роль учасника чи свідка події змінюється на роль пошукувача та збирача знань, яка легітимізує перехід до суспільно значущого, соціально маркованого статусу знавця. Поступово до функції передавача знань долучається переклад: *Cil qui cest livre pourchaça cercha mainte abaïe et parla a pluseurs clers et a pluseurs perriers et a pluseurs sage devins pour savoir l'auctorité des pierres et ce que li livre en disoient, et fist translater du latin en romanz et en plain concile par acort de sages clers* [Lapidaires 1882, 291].

Водночас лише знавець має право на іншу іпостась, яка переходить до категорії суспільно-дискурсивних і надає право на тлумачення, інтерпретацію, тобто власне ученість. При цьому обов'язковим корелятом, іншою стороною ролі знавця, ученого стає його авторитетність. Зі свого боку, авторитетність корелює з поняттям влади і відповідним соціальним статусом. Таким чином, функція авторитету, притаманна передусім відповідним верствам суспільства та їх керівній ролі, поділяється ними з іншим суспільним прошарком – учених, а також позначає соціально недиференційовану роль свідка в комунікативно-дискурсивній площині. Слід зазначити, що авторитетність взагалі виходить за рамки соціальної стратифікації, є не лише успадкованою, але й набутою, визначає відносини в сім'ї, інших типах спільноти як за рольовими опозиціями вищості / підпорядкованості, так і за особистісними характеристиками, індивідуальною харизмою тощо.

Властивістю авторитетності наділено передусім божественну інстанцію, а також історичних діячів, давніх мислителів, мудреців, їх діяння і твори, висловлювання. Посилання на святе письмо, на давніх мислителів та їх твори є основним аргументом легітимації права мовця на знання та тлумачення у середньовічній Франції. Послугуючись цим аргументом роль знавця часто перебирають на себе не лише автори учених трактатів, але й автори повчальних чи розважальних творів, як про це свідчить анонімний автор середньовічної епічної поеми про руйнацію Рима:

*Niuls des altres jouglours, k'els le vous ont contee,
Ne sevent de l'estoire vaillant une darree.
Le chanchon est perdu[e] et le rime faussee;
Mais Gautier de Douay a la chier[e] membre
Et li rois Loeis, dont l'alme est trespassee
– Ke li fache pardon la verge honoree! -
Par lui et par Gautier est l'estoire aunee
Et la chanchon drescie, esprise et alumee,
A Saint Dynis de France premierement trovee,
Del rolle de l'eglise escrit[e] et translatee;
Cent anz i a este, ch'est verite provee.*

[La Destruction de Rome 1873, v.5–15].

Слід зазначити, що в добу Середньовіччя право на письмо також було запорукою авторитетності, а слово написане – джерелом мудрості. Таким чином, з одного боку, відбувається певна «соціалізація» ролі свідка, набуття нею суспільної авторитетності, а з іншого – поступова валоризація ролі наратора в художньому творі та набуття ним права на знання, що в подальшій перспективі перетвориться на всезнання літературного автора аж до його «розчинення» у створеному ним самим художньому світі.

У сучасному світі категорія авторитетності певним сином нівелюється, ставиться під сумнів, релятивізується, поступаючись місцем новому своєму потрактуванню як прецедентності. Такий переворот підготовлено великими суспільними і культурними трансформаціями, які відбувалися в добу Відродження та знайшли своє відображення у працях Монтеня та Рабле, у класицистичний період логіко-раціоналістичної рефлексії Декарта і Паскаля, у добу Просвітництва, представники якої – Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, Вольтер, Д'Аламбер – радикально змінили погляди на суспільні відносини, сутність та роль людини, і, звичайно, як наслідок сучасного постмодерного погляду на суспільство Ж. Ф. Ліотара, М. Фуко, Ж. Делеза та ін.

У цьому плані набуває особливого значення валоризація відповідальності мовця за висловлене, яка є свого роду «зворотнім» аспектом його права на слово. Цю відповідальність зумовлено як референційним статусом мовця, таким як роль свідка, так і його суспільним статусом, наприклад, гаранта, керівника, делегата, автора тощо. У добу Середньовіччя слово вимовлене уже вважалося істинним, адже мовець брав на себе відповідальність за нього. Анонімність передачі свідчення чи знання в епічних та учених

творах перетворюється на авторство і, відповідно, також постає у новому ракурсі відповідальності за вимовлене чи написане слово.

У різних соціодискурсивних формаціях можна спостерігати різноспрямовані процеси взяття на себе відповідальності та поділ її з іншими або перекладання на інших. У цьому аспекті виявляється одна з основних комунікативних функцій мовця, яка полягає, поряд із регулюванням інтерактивного процесу комунікації, у залученні думки, поглядів, слова іншого до свого повідомлення. Цю функцію можна визначити як поліфонізацію висловлення, яку досліджують, у розвиток відомої теорії діалогічності М. М. Бахтіна, численні французькі дослідники і наукові школи, які виростили на цьому підґрунті. Комунікативна медіація професіоналізується у конфліктології, коучингу, психоаналізі, PR-технологіях тощо.

Соціодискурсивні іпостасі мовця традиційно визначалися прив'язкою до певної суспільної практики і відповідного дискурсу. Так, належність до владного прошарку (божественно визначене, успадковане, а в сучасну добу – делеговане) зумовлювала право на дискурс припису, на формування системи суспільних цінностей, суспільно значимих смислів, соціальних ритуалів. У сучасну епоху демократизації суспільних відносин та глобалізаційних процесів особливого значення набувають зміни в осмисленні належності людини до соціодискурсивних спільнот з огляду на динаміку їх розвитку, утворення нових соціодискурсивних конфігурацій на противагу сталості суспільної організації у попередні періоди. Пожиттєво визначена належність людини до певного суспільного прошарку і доступу до відповідних дискурсивних ресурсів поступилася місцем соціальній мобільності, можливостям «суспільного ліфту», належності до все більшого числа спільнот, які, у свою чергу, відзначаються динамікою свого формування і функціонування у новому віртуальному просторі. Відбувається демократизація соціально-ритуальної складової комунікації та водночас її швидкі зміни, формування нових ритуалів спілкування.

Сучасний мовець осмислюється у плюралістичності своїх ролей і функцій: як *режисер* сцени висловлювання (Д. Менгено [Maingueneau 2000, 69–76], Ф. Растье [Rastier 2005]); як *медіатор* у комунікативній інтеракції, до якої включено Іншого, світ референції, світ мови-культури; як *актор*, який позиціонує себе у системі соціодискурсивних практик та, беручи на себе відповідальність за висловлене, стає його *автором*. Саме в новому віртуальному просторі суб'єкт мовлення набуває широких можливостей доступу до дискурсивних ресурсів,

стаючи активним діячем у різних аспектах суспільного життя, позиціонуючи себе у різноманітних іпостасях суспільно-дискурсивного актора, зокрема, як коментатор, критик, ініціатор тощо, висловлюючи власний погляд на певне явище чи подію, висловлюючи згоду чи незгоду, закликаючи чи спонукаючи до певних дій і т.п. Переосмислюється роль свідка та учасника події, суспільний статус яких, їх авторитетність прирівнюється до статусу та авторитетності знавця, експерта у поліфонічному режисуванні комунікативної сцени, що є характерним передусім для медійного простору.

Крім того, чи не найважливішим нововведенням сучасності є можливість створення власного дискурсивного осередку, як-от блог чи форум, у якому його творець позиціонує себе фактично у всіх референційних, комунікативних, соціодискурсивних іпостасях: як суспільний актор, авторитет, знавець, свідок чи учасник, медіатор, тобто свого роду режисер-деміург власного дискурсивного простору, до якого долучаються інші мовці. Смыслотвірна функція в рамках дискурсивно сталих ролей у цій новій соціокомунікативній перспективі нерідко позбувається обмежувальних суспільних рамок і набуває ознак трансдискурсивності. Сам мовець усе частіше наголошує на своєму трансдискурсивному позиціонуванні, валоризуючи свій статус як *l'être du monde* та посилаючись на плюралістичну належність (*appartenances plurielles*): «*Certains adolescents rejettent les conceptions de citoyenneté, de groupe ethnique ou de classe sociale et vont plutôt exprimer des préférences musicales ou un attachement à la Francophonie sur les sites de réseautage en ligne, décrit Hans-Olivier Poirier-Grenier. Ceux-ci illustrent souvent clairement leur sentiment d'être des citoyens du monde*» [Rioux 2010].

При цьому спостерігається переосмислення самої структури відповідальності суб'єкта мовлення, можливості коливання в межах сучасної надскладної ідентичності мовця між полюсами анонімності й авторства, належності до спільноти та індивідуалізації аж до маргіналізації. Посилення ролі маскування, приховування власної ідентичності призводить до зміни власне самої цієї ідентичності.

Французька мова має відповідні ресурси на позначення цих різноманітних іпостасей мовця. Так ресурси поліфонізації висловлення у французькій мові стали предметом спеціальних досліджень у працях О. Дюкро [Ducrot 1984], наукових розвідках школи *ScaPoLine*. Різні ракурси належності до спільноти, включення, участі, розмежування, а також комунікативного статусу представлено системою французьких займенників. Їх використання в різні періоди

історії французької мови і культури, у різних типах дискурсів є показником формування, розвитку, валоризації різних комунікативно-дискурсивних конфігурацій, наповнення їх різними суспільно значущими смислами, оцінними конотаціями, передусім у протиставленні *Я / Інший, Ми / Вони*.

Цікавою в цьому плані видається перспектива пошуку в діахронічному плані семантичного розвитку неозначено-особового займенника *on*, який походить від іменника *homo* і набуває у сучасну добу особливого поширення. Він замінює особовий займенник 1-ої особи *je* і, таким чином, переводить семантику суб'єктивності і включення до спільноти у площину безособової антропоморфності, що корелює з «акомунікативною» 3-ю особою. Цікавим є також той факт, що французькі особові займенники 3-ої особи (*il, elle, ils, elles*) походять від вказівних латинських і вживаються у французькій мові у безособових безсуб'єктних конструкціях типу *il pleut, il neige, il est important*, а також у структурах «відтермінованого підмета» типу «*Il est arrivé un groupe de touristes*». Залучаючи також лексико-семантичні і синтаксичні ресурси, французька мова створює таким чином власну комунікативну конфігурацію категорій суб'єктності / об'єктності, особовості /безособовості, включення / виключення, завдяки якій можливим є конструювання різних рівнів і ступенів відповідальності суб'єкта мовлення, його комунікативного і соціодискурсивного позиціонування.

Проблема суб'єкта мовлення та суб'єкта в мові залишається надзвичайно важливою темою рефлексії у французькій лінгвокультурі. Досить згадати міркування Е. Бенвеніста про формування людини в мовленні як суб'єкта, про категорію суб'єктивності в мові [Benveniste 1966, 259]. Водночас саме французька лінгвокультура стала джерелом постмодерного погляду на безсуб'єктність тексту, дискурсу, їх примат над дійсністю, який заперечує антропоцентризм модерних гуманітарних наукових парадигм. Цікавими у цьому плані є розуміння М. Пеше, засновника Французької школи автоматичного аналізу дискурсу, суб'єкта як такого, що конструюється у дискурсивній діяльності, і уведене ним поняття преконструкту, яке тлумачиться як попередні висловлення, утворені дискурсами, де відповідальність суб'єкта мовлення як актора знімається, зокрема, завдяки актуалізації ролі свідка, спостерігача. Уведені у рамках тієї ж школи поняття *forme-sujet* і *effet-sujet* наповнюють новим змістом розуміння ідентичності та самоідентифікації особи (див. [Квадратура смысла 2002]).

Таким чином, основні іпостасі мовця визначаються через категорійний апарат діяльності, відповідальності, авторитетності, взаємодії, де особливу роль відіграють опозиції суб'єктності/об'єктності, особовості / безособовості, включення/виключення. Основні лінії розвитку їх комунікативних і соціодискурсивних конфігурацій виявляються у соціодискурсивній плюралізації ідентичності мовця; посиленні поліфонізації висловлення як поділення відповідальності з іншими мовцями; трансформації трансдискурсивного статусу авторитетності, який із суспільно валоризованої ролі знавця чи влади повертається до референтно спрямованої ролі учасника, свідка; уможливлення доступу до владних дискурсивних ресурсів через віртуальний простір і створення власного дискурсивного осередку.

Етноспецифічні вияви цих іпостасей зумовлено відповідною лінгвокультурою, її мовними ресурсами. У цьому плані французька лінгвокультура стала одним із важливих джерел та осередків формування, розвитку та осмислення функціонально-рольових і соціодискурсивних характеристик ідентичності мовця.

1. *Бурбело В. Б.* З історії розвитку дискурсивних стратегій: метакомунікативні процеси у французькій художній словесності XIV–XVI ст. / Валентина Броніславівна Бурбело // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. статей. – Вип.6. – К., 2001. – С.22–26. 2. *Бурбело В. Б.* Комунікація в глобалізованому світі: повернення до першооснов / Валентина Броніславівна Бурбело // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 36. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – С.139 – 151. 3. *Бурбело В. Б.* Метакомунікативний компонент французьких середньовічних текстів (драма, епос, повчання) / Валентина Броніславівна Бурбело // Наукова спадщина професора Ю.О. Жлуктенка та сучасне мовознавство: Зб.наук. праць. – К., 2000. – С.49-53. 4. Квадратура смысла. Французская школа анализа дискурса / [общ.ред. П.Серио]. – М.: ОАО ИГ "Прогресс", 2002. – 416 с. 5. *Фуко М.* Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. Работы разных лет / Мишель Фуко. – М.: Касталь, 1996. – 448 с. 6. *Benveniste E.* Problèmes de linguistique générale / Emile Benveniste. – P.: Gallimard, 1966. – 642 p. 7. *Burbelo V.* Le locuteur épique: l'instance discursive dans la perspective typologique et diachronique / Valentyna Burbelo // Науковий Вісник Чернівецького ун-ту. – Вип.386. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці: Пута, 2008. – С.44–51. 8. *Charaudeau P.* Dictionnaire d'analyse du discours / Patrick Charaudeau, Dominique Maingueneau. – P.: Editions du Seuil, 2002. – 667 p. 9. *Chrétien de Troyes.* Romans, suivis des Chansons avec, en appendice, Philoména. – P., 1994. – 1278 p. 10. *Ducrot O.* Le Dire et le dit / Oswald Ducrot. – P.: Minuit, 1984. – 240 p. 11. *Guernes de*

Pont-Sainte-Maxence. La vie de Saint Thomas Becket / Ed. par E.Walberg. – P.: Honoré Champion, 1962. – XXIV, 264 p. 12. Jeux et sapience du Moyen âge / Publ. par A.Pauphilet. – P.: N.R.F., 1941. – X, 925 p. 13. *Kerbrat-Orecchioni C.* Les interactions verbales / Catherine Kerbrat-Orecchioni. – T.1. – P.: Armand Colin, 1998 – 318 p. 14. La Destruction de Rome / Par G.Groeber //Romania, 1873. – P.6–26. 15. Lapidaires français des XIIe, XIIIe et XVe siècles / Publ. par L.Pannier. – P.: F.Vieweg, 1882. 16. *Maingueneau D.* Analyser les textes de communication / Dominique Maingueneau. – P.: Nathan Université, 2000. – VIII, 211 p. 17. *Rastier F.* Pour une sémantique des textes théoriques / François Rastier // Revue de sémantique et de pragmatique. – 2005. – № 17. – P. 151–180. 18. *Rioux M.* Appartenir à une communauté virtuelle / Martine Rioux. – Режим доступа: <http://www.infobourg.com/2010/05/18/appartenir-a-une-communaut-virtuelle/>

Вакулик И.И., к. филол. н., доц.,
НУ биоресурсов и природопользования Украины

ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНОЙ КАРТИНЫ МИРА В СОВРЕМЕННОМ ЯЗЫКОВОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Стаття присвячена специфіці формування наукової картини світу у сучасному мовному просторі, яка залежить від ситуативно-психологічних складників, конотації у широкому значенні, а також інтерпретації одиниць мовного коду.

Ключові слова: наукова картина світу, маркер, кодування, комунікативна компетенція, мовна компетенція, латинська мова.

Статья посвящена специфике формирования научной картины мира в современном языковом пространстве, зависящей от ситуативно-психологических составляющих, коннотации в широком значении, а также интерпретации единиц языкового кода.

Ключевые слова: научная картина мира, маркер, кодировка, коммуникативная компетенция, языковая компетенция, латинский язык.

Article is devoted to the specifics of the scientific worldview in the modern language space, which depends on situational and psychological components, connotations in broad sense and the interpretation of units of language code.

Keywords: scientific worldview, marker, encoding, communicative competence, language competence, Latin.

Языковая картина мира – это система понятий, характерная для каждого языка в отдельности, с помощью которой носители языка классифицируют, интерпретируют мир. Изучение языковой картины